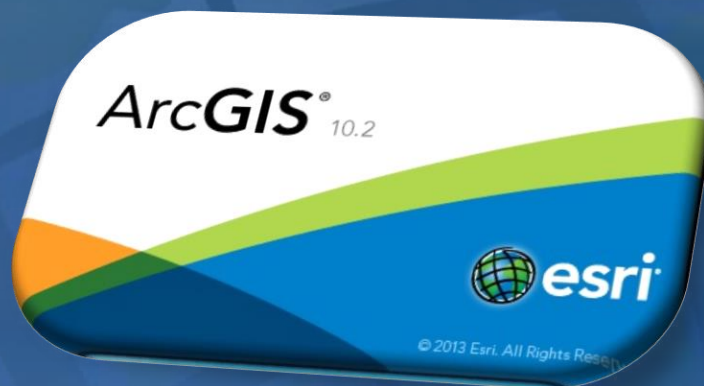

7-МАВЗУ: МАВЗУЛИ ҚАТЛАМЛАРНИНГ АТРИБУТИВ МАЪЛУМОТЛАР ЖАДВАЛЛАРИ БИЛАН ИШЛАШ.

ArcCatalog

ArcMap

ArcScene

ArcGlobe

Атрибутив маълумотлар жадвали билан ишлаш

ГАТ пайдо бўлгандан кейин географик маълумотлар билан бир қаторда жадваллар, диаграммалар ва бошқа иқтисодий, ҳуқуқий маълумотлар киритилиш имконияти пайдо бўлди. Бунда энг асосий эътибор маълумотлар базасида қайси турдаги маълумотларни ва қайси усул билан тасвирлашга қаратилган. Бундай маълумот тури эса қисқача атрибут маълумотлар деб аталади.

Атрибутлар бу маълумотлар базасида ўрин олган сонли ва белгили (рамзли) тавсифлардир.

Атрибутларда сақланадиган маълумотлар умумий, таркибий ва белгили турларга тегишли бўлиши мумкин. Масалан ГАТда картада тасвирланган йўл тўғрисидаги маълумотларни атрибут кўринишда қуйидагича тасвирлаш мумкин.

Атрибут тўғрисидаги фикрларни янада кенгроқ ёритиш учун қуйида бир мисол келтирамиз. Масалан, бизга берилган туманда ҳар хил турдаги уйлар берилган. ГАТ ёрдамида унинг рақамли картасини тасвирлаганимиздан сўнг у полигон кўринишда тасвирланади, ваҳоланки бизга у уй тўғрисида тўлиқ маълумот керак бўлиши мумкин. Бунда бизга атрибут маълумотлар тушунчаси ёрдам беради. Атрибутли маълумотлар базасида бу уй тўғрисидаги барча маълумотлар жумладан уйнинг майдони, почта манзили, қаватлар сони, ишлатилган материаллар тўғрисидаги маълумот, пойдевор (фундамент) тури, қурилган йили, аҳоли сони ва бошқалар сақланади.

Демак юқоридаги фикрлардан кўриниб турибдики атрибутлар: жадвал, белги, сон (кодлар, сонли ахборот) ва график белги (ранг, тасвир, контурларни тулдирувчи) кўринишида бўлиши мумкин.

ГАТнинг маълумотлар базасида атрибут маълумотларни тасвирлашнинг асосий формаларидан бири бу жадвал кўринишдир.

FERMER_CHEGARASI

№	Номи	Майдони	Пахта	Галла	Бошқалар	SHAPE Length	SHAPE Area
	Элёржон	136,953837	61,629227	68,476918	6,847692	13276,416554	1369538,367192
	Элибек ММ	50,54447	22,745012	25,272235	2,527224	3675,512149	505444,703257
	Элита	220,434525	99,195536	110,217262	11,021726	7554,156759	2204345,24857
	Элшод Нуробод	85,211778	38,3453	42,605889	4,260589	4304,133985	852117,776319
	Энтер	33,739195	15,182638	16,869598	1,68696	3150,452524	337391,953962
	Энтер	50,668003	22,800601	25,334002	2,5334	3692,291117	506680,032564
	Эргаш	92,700185	41,715083	46,350092	4,635009	6430,560927	927001,845101
	Эргаш ота	44,919241	20,213659	22,459621	2,245962	3197,085381	449192,414091
	Эргаш ота	96,745908	43,535658	48,372954	4,837295	5390,470728	967459,076399
	Эрк Шер Шароф	79,459793	35,756907	39,729897	3,97299	4021,559186	794597,931926
	Эркин само	55,199467	24,83976	27,599733	2,759973	3398,355322	551994,668805
	Эркин чорва даласи	93,213343	41,946004	46,606671	4,660667	4592,486134	932133,425973
	Эски Бог Собир	54,542854	24,544284	27,271427	2,727143	3279,062958	545428,541362
	Эсонбой ота	51,919238	23,363657	25,959619	2,595962	3191,609316	519192,382
	Эхсон	160,331935	72,149371	80,165967	8,016597	7860,839366	1603319,34993
	Эхсон Савоб	78,596161	35,368272	39,29808	3,929808	4646,898303	785961,608931
	Эшбек Полвон	48,096553	21,643449	24,048276	2,404828	3099,53991	480965,527892
	Эшбек Полвон	42,481328	19,116598	21,240664	2,124066	3041,41412	424813,283785
	Эшназар ота	71,801671	32,310752	35,900836	3,590084	3875,6881	718016,710611
	Эшназаров Ш	52,794345	23,757455	26,397173	2,639717	3544,90477	527943,451393
	Эшназаров Шомурод	60,997201	27,44874	30,4986	3,04986	3976,74218	609972,008208
	Эъзога	129,09991	58,094959	64,549955	6,454995	6089,821932	1290999,097905
	Юлчираев Ихтиёр	23,916132	10,762259	11,958066	1,195807	2791,639445	239161,32067

Объектнинг белгиларини кўрсатиб берадиган ва маълумотларнинг мавзули кўринишига мос келадиган атрибутлар жадвал кўринишда сақланади. Бунда ҳар бир объект қаторларга жойлаштирилса, уларнинг атрибут маълумотлари устунларга жойлаштирилади.

ГАТда атрибут маълумотларнинг миқдори улкандир. Улар ижтимоий-иқтисодий, табиий ва аниқ бўлган маълумотлар асосида тузилиши мумкин. Баъзи атрибутларнинг вазифаси фақатгина жой ёки объектни кўрсатиб бериб уларни бир биридан ажратишдан иборатдир. Масалан кўча адреслари, участка номерлари бунга мисол бўла олади. Атрибутлар турли вазифасига биноан турларга бўлиниши мумкин ва улар қуйидагилар:

- ❖ Номинал
- ❖ Ординал
- ❖ Интервал
- ❖ Коеффитсентли

Номинал атрибут маълумот: атрибутнинг энг оддий тури бўлиб, вазифаси бирор бир жисмни икинчисидан ажратишдан иборат. Жой номлари, уй номлари ва бошқалар бунга яхши мисол бўла олади. Номинал атрибутлар асосан рақамлар, харфлар ва баъзида рангларни ўз ичига олиши мумкин.

Ординал атрибут маълумот: маълумотларнинг қиймати табиий кетма кетликни ташкил қилади. Масалан Канада ўзининг ерларини синфларга бўлиб баҳолайди ва 1-синф ерлари энг яши ер деб баҳоланса, 2-синф ўртача ер деб баҳоланади. Ўзбекистонда бундай баҳолаш 100 баллик шкала асосида бажарилади.

Интервал атрибут маълумот: қийматлар орасидаги фарқ маънога эга. Масалан Тселсий даражаси. Бунда биз 20-30 даража 10-20 даражадан фарқ қилади деб айта оламиз.

Коеффитсентли: бу турдаги атрибут маълумотларда коеффитсент муҳим аҳамият касб этади. Масалан: оғирлик бу бир коеффитсент ва биз 100 кг маҳсулот 50 кг ли маҳсулотдан 2 марта оғир деб аниқ айта оламиз. Лекин даражага келганда, 20 даража 10 даражага қараганда 2 марта иссиқ деб айта олмаймиз, сабаби интервал сифатида кўрсата олишимиз мумкин.

Атрибут маълумотларни базага киритишнинг муҳим қулайликларидан бири бу стандарт формадаги сўровлар, турли хил филтрлар ва математик мантиқ ёрдамида маълумотлар базаси объектларини таҳлил қилиш имкониятидир. ГАТда атрибут ахборотларни сақлашнинг турли хил усуллари мавжуд:

- тизимнинг барча объектлари учун 1-2 та стандарт атрибутларни сақлаш;
- фазовий объектлар ва реляция тўғрисидаги ахборотлар билан боғлиқ атрибутлар жадвалини сақлаш;
- тармоқли маълумотлар базаси элементларига кўрсатмаларни (манба) ни сақлаш;
- агар тизим классификатор ёрдамида ишласа унда ҳеч қандай атрибут маълумотларни сақлашнинг зарурияти йўқ.

Attributes

FERMER_CHEGARASI
Мега Харвест

Nomi	Меҳригиё
Майдони	115,188717
Пахта	51,834923
Галла	57,594358
Бошқалар	5,759436
SHAPE_Length	4470,61502
SHAPE_Area	1151887,169738
OBJECTID	32262

Nomi
Text (Length = 50)
Null values allowed

Attributes Create Features

Шундай қилиб
ГАТда иккита асосий
маълумотлар синфи
қўлланилади географик
ва атрибут маълумотлар.
Улар орасида тизимда
ўзаро боғлиқлик ташкил
этилган.

Identify

Identify from: FERMER_CHEGARASI

[-] FERMER_CHEGARASI
    ... Мeгo Xapвeст

Location: 448 195,518 4 444 938,884 Meters

Field	Value
Nomi	Мeхригиё
Майдони	115,188717
Пахта	51,834923
Галла	57,594358
Бошқалар	5,759436
SHAPE_Length	4470,61502
SHAPE_Area	1151887,169738
SHAPE	Polygon
OBJECTID	32262

Identified 1 feature

МеҒо Харвест	
Nomi	Меҳриғиё
Майдони	115,188717
Пахта	51,834923
Галла	57,594358
Бошқалар	5,759436
SHAPE_Length	4470,61502
SHAPE_Area	1151887,169738
SHAPE	Polygon

Барча ГАТ дастурлари атрибут маълумотларни яратиш, таҳрир қилиш ва уни бошқариш хусусиятига эга. Бундан ташқари бу дастурлардаги маълумотлар базасани бошқарувчи кичик дастурлар ҳам шундай имкониятни беради. Фақатгина баъзи дастурларда маълумотлар базасини бошқариш катта аҳамият касб этса, баъзи дастурлар маълумотларни таҳлилига катта этибор қаратишган. Шу сабабли ҳам ГАТда маълумотлар билан ишлаётган сизнинг мақсадингизга қараб дастурни танлашингиз ва ишлатишингиз керак бўлади.

**Эътиборингиз учун
рахмат!**